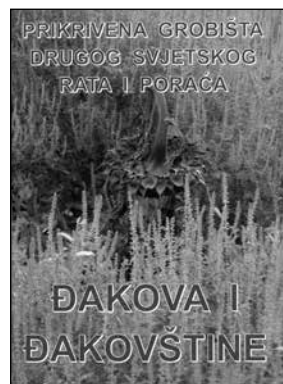

Priredili: Željko Mauzer, Pero Šola, Blaž Ursić

Prikrivena grobišta Drugog svjetskog rata i poraća Đakova i Đakovštine

Hrvatski obredni zdug Jazovka-Zagreb, Đakovo, 2015.

Već duži niz godina u Đakovu postoji jedan krug ljudi, uglavnom sličnog svjetonazora, koji si je za cilj postavio ispraviti povijesne nepravde vezane za žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća. Ta nastojanja, barem za sada, rezultirala su objavljivanjem dvije monografije. Prvo je 2007. godine, u čak 1000 primjeraka, tiskana knjiga pod naslovom *Prešućene žrtve Đakova i Đakovštine u Drugom svjetskom ratu i poraću*, da bi ove, 2015. godine, bila objavljena i knjiga *Prikrivena grobišta drugog svjetskog rata i poraća Đakova i Đakovštine*. Potonja knjiga, a ona je

predmet našega interesa, započinje instruktivnim uvodom („Riječ unaprijed“) doktora Vladimira Geigera, a nastavlja se „Napomenom priređivača“ iz koje, u najkraćim crtama, saznajemo ponešto o motivima koji su bili presudni da se priređivači upuste u istraživanja bespuća ratnih i poslijeratnih bestijalnosti. Knjiga je, kako kažu sami autori, „pokušaj bilježenja prikrivenih grobišta i poznatih žrtava dok još postoje živi svjedoci.“

Uz pomoć brojnih suradnika u knjizi je popisano 50 prikrivenih grobišta na području Đakovštine i sedam grobišta tzv. đakovačkog križnog puta. Na području Đakova zabilježena su grobišta Župna livada, Masovna grobnica na gradskom groblju, vojno groblje iz Drugog svjetskog rata, grobište u Pisku, šumi Zokovica, u Ulici pape Ivana Pavla II. 4 i bagremiku prema Dragotinu. Potom slijede spomenutih 7 grobišta na potezu između Imbrijevac i Ruševa. Ostala grobišta nalaze se diljem Đakovštine, i to u okolici: Borovika, Bučja Gorjanskog, Đakovačke Breznice, Đurđanaca, Kešinaca, Vrbice, Širokog Polja, Ivanovaca Đakovačkih, Kondrića, Josipovca Punitovačkog, Krndije, Gašinaca, Mandićevca, Hrkanovaca, Novih Perkovaca, Paučja, Podgorja i Slobodne Vlasti. Obrada pojedinog grobišta sastojala se, gotovo u pravilu, od

iskaza pojedinaca, fotografija grobišta, fotografija onih koji su davali iskaze, biografskih natuknica žrtava, fotografija grobova pojedinih stradalnika, geografskih karata, kao i prezentacije dijela arhivske građe.

U radu na ovoj knjizi, nema sumnje, potrošeno je puno vremena i uložen veliki trud. Rezultati nisu sporni, no da li su, i kakav doprinos rasvjetljavanju partizanske represije za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata, to će se moći utvrditi tek dodatnim istraživanjima koja će nužno morati biti interdisciplinarna, a inicijalno provedena tehnikama i metodama suvremene povijesne znanosti. Ako je namjera priređivača bila pribilježiti do sada prikrivena grobišta žrtava partizanskog terora njihova aktivnost ima smisla barem utoliko što su uspjeli senzibilizirati dio javnosti za tu problematiku te ukazali na potencijalna mjesta na kojima su ljudi zlostavljani i ubijani. Sjećanja pojedinaca o mjestu, broju i načinu pogubljenja svakako zaslužuju respekt, ali te iskaze bez dodatnih valorizacija ne možemo prihvatiti kao apriori točne i istinite. U knjizi nisam primijetio čak niti pokušaj da se kritički propita svaki pojedini iskaz, pa samim time nije bilo niti opravdano očekivati da bi se priređivači od dijelova pojedinih iskaza mogli distancirati, ili pak čitatelje upozoriti na moguće nelogičnosti. No, da je to kojim slučajem i učinjeno, rezultate do kojih se došlo dosadašnjim istraživanjem ne možemo prihvatiti kao stvarne pokazatelje broja žrtava bez ekshumacije istih i vrlo sofisticiranih posteshumacijskih radnji. Da bi došli do te faze istraživanja potrebne su barem dvije stvari: politička volja i novac.

Kako su priređivači ove knjige najavili i daljnja istraživanja na istu temu za očekivati je da se u dogledno vrijeme pojavi i neka nova publikacija koja će, zasigurno, donijeti i neke nove pokazatelje vezane za mjesta i broj stradalnih. Da li će ta istraživanja pratiti i toliko potrebni pomaci u metodološkom smislu, ostaje tek da se vidi?

Borislav Bijelić